

't hupke

Verenigingsblad van de West Brabantse Vogelwerkgroep

Nr 188 Lente 2022

<p>Inhoud</p> <p>Uit het archief; de Bonte 3 Kraai Vogels van het 4 Wilhelminapark Verslag roofvogeltelling 7 Broedseizoen 2021, Liesbos 10 De Kauw 11 De broedvogels van 13 boswachterij Dorst Uilenbroedseizoen 2021 16 Broedseizoen Ooievaars 18 Dagje vogelen met Mike Tan 20 Natuurgebied in de regio: de 21 Groesplaat</p>	<p>'t Hupke is een uitgave van de West Brabantse Vogelwerkgroep en wordt 4x per jaar toegezonden aan onze leden. Het lidmaatschap loopt per kalenderjaar. Opzegging kan alleen schriftelijk bij de secretaris, uiterlijk 1 maand voor het begin van het nieuwe kalenderjaar. Bank NL76 INGB 0001 0637 12</p> <p>Bestuur Bert van de Haar (voorzitter) Ger Duijf (secretaris) Ineke Buijnsters (PR & communicatie.) Kees Wijnen (penningmeester) Laurie Rijsdijk (bio-secretaris)</p> <p>Vormgeving en opmaak Martin van Leest</p> <p>Redactie 't Hupke Martin van Leest Jan Benoist redactie@westbrabantsevwg.nl</p> <p>Vaste medewerkers Raymond van Breemen Piet van Iersel Hans van der Sanden Willem Veenhuizen Harry van Vugt Ria Lambregts (foto's) Ineke Buijnsters Wilma Rasink</p> <p>Tekstcorrectie Henriëtte Huijgens Ad Rijnen Albert de Hoon</p> <p>Wijze van aanleveren Kopij per email aanleveren als Word bestand zonder opmaak. Grafieken en tabellen en foto's apart aanleveren per email</p>	<p>Wederom geen nieuwjaarsreceptie met quiz en een moment om bij te praten. Helaas hebben we daar als vereniging geen invloed op kunnen uitoefenen. Op het moment dat ik dit schrijf is er weliswaar veel perspectief, maar niets is zo onzeker als de toekomst. Op het moment dat jullie dit lezen hebben we de tuinvogeltelling alweer gehad. En hebben we dus voor Nederland een actueel inzicht in de aantallen en soorten aan de tuin gerelateerde vogels.</p> <p>Inmiddels werken we ook toe naar de Algemene Ledenvergadering om daarin terug te kijken op het afgelopen jaar, de financiële verantwoording daarover af te leggen, alsmede de planning voor dit jaar en de bijbehorende begroting te bespreken. De vorige keer vroeg ik jullie om door te geven waar huismussenpopulaties (en straks die van Gierzwaluwen) zich ophouden. Inmiddels is duidelijk geworden dat ook de corporaties zijn gaan aandringen bij de gemeente Breda om te zorgen voor een totale stadsinventarisatie en overzicht van vogels (en vleermuizen) die afhankelijk zijn van ruimtes onder dakpannen en in muren. Bij het ontbreken van een overall aanpak zal het zeer waarschijnlijk zijn dat er een versnipperd biotopenlandschap gaat ontstaan en daarmee te kleine gebiedjes voor levensvatbare populaties in de toekomst. Zo'n overall aanpak staat bekend als het Soorten Management Plan (SMP) dat afgegeven kan worden door de provincie voor een langere periode. De gemeente is momenteel zoekende naar een projectmanager om dit op te pakken en te coördineren.</p> <p>Inmiddels zijn ook de eerste ontwerpplannen gemaakt en gepresenteerd voor de gebieden Strijpen-de Berk en Kelsdonk- Zwermklaken, als onderdeel van het grotere plan Noordrand-Midden. Via Natuurplein de Baronie is daarop gereageerd door onder andere aandacht te vragen voor het voorkomen van verstoring door recreanten, al dan niet met hond of mountainbike, en tevens meer aandacht te vragen voor het behouden van de nog schaars voorkomende weidevogels.</p> <p>Bij het laatste gesprek met Staatsbosbeheer en de nieuwe manager Noord-Brabant heb ik aangegeven dat we tegen zomerkap zijn en daar ook geen medewerking aan zullen verlenen inzake inventarisaties. Er zal in ieder geval in 2022 geen zomerkap plaatsvinden, is gemeld. En het nieuwe protocol voor bosbeheer schijnt nog steeds in de maak te zijn.</p> <p>Uw voorzitter</p> <p>Bert van der Haar</p>
<p>Van de redactie In dit 1^e nummer van 2022 vinden jullie de resultaten van vogelsoorten die jaarlijks gemonitord worden, oa. de roofvogels van West-Brabant, de Ooievaars van Breda eo. De uilen van Breda eo. In de rubriek >Vogels houden van Breda< gaat Willem Veenhuizen de komende tijd de parken in Breda onder de vogel-loupe nemen.</p> <p>In dit 188^e Hupke kunnen jullie weer genieten van de Bredaose vogelpraat, veel leesplezier.</p> <p>Jan en Martin</p>	<p>Website www.westbrabantsevwg.nl</p> <p>Webredactie Ger Duijf website@westbrabantsevwg.nl</p> <p>Volgend Hupke Verzenddatum 1 juni Aanleveren kopij 1 mei</p> <p>Wenst u 't Hupke digitaal te ontvangen stuur dan een mail naar; secretaris@westbrabantsevwg.nl</p> <p>Foto omslag: Kauw, Ed van Zoonen</p> <p>'t Hupke wordt gedrukt op gerecycled papier door: Printwall Breda</p>	

In het vorige nummer hadden we nog niet gehoord van de omikronvariant van het Covid-19 virus en gingen we ervan uit dat onze activiteiten 'gewoon' konden doorgaan.

Maar helaas, opnieuw een lock-down die het verenigingsleven behoorlijk verstoort.

Bij het schrijven van dit stuk zitten we inmiddels op meer dan 60.000 besmettingen per dag maar lijkt het er toch op dat er versoepelingen aankomen omdat het virus zich 'milder'gedraagt.

Nu maar hopen dat de activiteiten van een natuurvereniging ook onder deze versoepelingen vallen. Onze vrijwilligers zijn er in elk geval klaar voor. De cursussen, lezingen en excursies zijn voorbereid en kunnen starten wanneer dit mogelijk is.

Merel Roks is toetreden tot het clubje dat de lezingen organiseert, een lid heeft zich gemeld voor een eventuele bestuursfunctie en er heeft zich een aantal jonge leden aangemeld die ook gaan helpen in de Kamertjes.

De belangstelling voor onze cursussen heeft niet onder het virus te lijden gehad.

En heel belangrijk: de tellingen en beschermingsactiviteiten in het veld gaan gewoon door. Er zijn echter nog taken genoeg voor leden die ook een handje willen toesteken.

Te denken valt aan de nieuwsbrief, website, ledenraad Sovon, de diverse werkgroepen, begeleiden excursies, enzovoorts.

En mocht u nog ideeën hebben voor andere activiteiten, meld dit dan bij een van de bestuursleden.

Het gewone leven gaat natuurlijk ook door. Sla de krant open en verbaas je over het grote aantal plannen dat er in onze omgeving op ons af komt::

bouwplannen, zowel nieuwbouw als renovatie, binnen ons werkgebied. Dat politici net zo makkelijk van mening veranderen als het weer verandert, vereist oplettendheid van onze vereniging en Natuurplein.

Het woord groen komt in alle plannen voor maar groen is niet per definitie natuur in de woonomgeving.

Als voorbeeld noemen we hierbij de plannen voor het Amphiaterein aan de Langendijk. Hannie van Gils schreef hierover een kritische reactie aan Joost Barendrecht (projectleider Natuurplein) waar we als vereniging volledig achter kunnen staan. Als het om geld gaat, heeft de natuur altijd het nakijken en blijft het dweilen met de kraan open.

Tot binnenkort bij een van onze verenigingsactiviteiten.

Ger Duijf

Daar gaan we weer

Kent U ze? Annie P-S, die faliekant tegen de komst van de wolf is. Ze zit in het Europese Parlement in de EVP fractie en komt op voor de belangen van boeren en vissers. Ze heeft weer een nieuwe vijand gevonden de aalscholver. Die zijn er te veel volgens haar daar moet wat aan gedaan worden. Als ze meent belangen te moeten behartigen is een van haar middelen de publiciteit zoeken en fake nieuws en complot theorieën verspreiden. Met tegenzin gebruik ik een naam maar zij vraagt er om en bij een protest moet er een geadresseerde zijn. Gelukkig zijn er nog kwaliteit kranten die ook wetenschappers aan het woord laten. Maar daar heeft Annie lak aan. Van dit gedrag of mentaliteit hebben natuurbeschermers veel last. Ze hoort van vissers dat er veel aalscholvers zijn en hup de beuk er in. Vooral bij hoge aantallen zie je reacties als: 'ze nemen maar toe', 'ze eten onze vis op' en 'de bescherming moet opgeheven worden'. Maar vogeltellingen laten een ander beeld zien.

Laten wij het nog eens op een rij zetten. Veel vogels betekent veel voedsel in dit geval vis. Vissers zouden dus blij moeten zijn. Vogels zijn een heel goede indicator eigenlijk de beste want zij moeten dagelijks aan de kost zien te komen. Als er (te) weinig vis zou zitten brengen ze weinig jongen groot en neemt de stand af. Een ijzeren natuur wet van oorzaak en gevolg. Predatoren zijn in de natuur heel belangrijk om dieren gezond te houden. Een aalscholver die achter een school vissen aan zwemt vangt de achterste vis die niet zo goed mee kan komen of minder gezond is. Survival of the fittest. Hard in menselijk opzicht maar noodzakelijk om prooidieren gezond te houden. Het is de natuurlijke selectie die optreedt door het overleven voor het nageslacht van de best aangepaste binnen een populatie. De term is bedacht door Herbert Spencer na het lezen van Charles Darwins boek: On the Origin of Species. Wetenschappers hebben uitgezocht wat aalscholvers eten, dat is te zien in hun uitwerpselen. En wat bleek: aalscholvers eten overwegend (voor 80%) pos en dat is een vis die vissers weer vlug overboord zetten omdat ze niet te eten zijn en er dus geen vraag naar is. Aalscholvers verblijven grotendeels in het binnenland op zoetwaterplassen en rivieren. Daar zwemt zoetwater vis waar wij Nederlanders geen trek in hebben. De Amerikaanse rivierkreeft is een invasieve soort die niet past in ons milieu en ecosysteem. Hij vreet waterplanten, waterdieren en graaf holen ook in dijken. Wat zien wij nu; de aalscholver eet ook rivierkreeft. Wij zijn overtuigd van het nut van aalscholvers. Nu Annie en haar goedgelovige aanhang nog.

Biemeus

Uit ons archief: de Bonte Kraai

Als je aan kraaiachtigen denkt die je nu niet meer ziet en vroeger wel, dan komt de Bonte Kraai al gauw in beeld. Ik zag er in mijn vakantie in Zweden nog twee in Stockholm, maar de laatste waarneming in Brabant deed ik samen met Martin van Leest en Jan Benoist. Er zat er één tussen de andere kraaien, dat was een verassing. Dat was op 14 november 2016. Zoals jullie weten houdt Hans van der Sanden het archief van de Vogelwerkgroep bij, daar zitten oude waarnemingen van deze vogel in. De ongeveer 275 waarnemingen leveren samen tweeduizend vogels op. Na het jaar 2000 is deze toch wel leuke vogel hier nog zelden gezien.

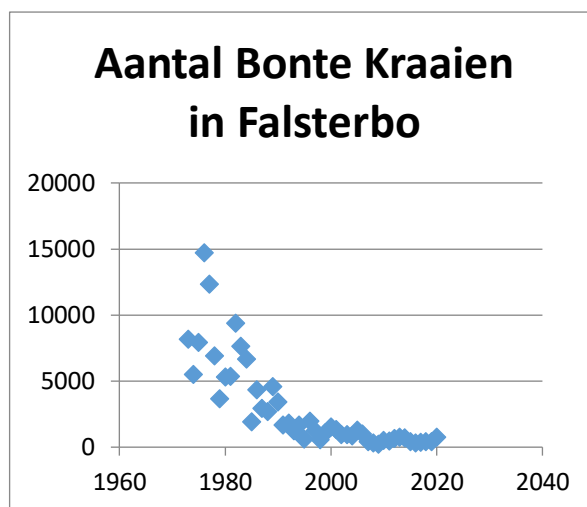
De eerste melding werd gedaan op 23 januari 1959 en betrof het Markkanaal bij Oosterhout. De waarnemer is onbekend evenals die van de tweede waarneming, op 16 oktober 1960 in Breda bij Den Deijl (Mastbos)gedaan. Uit beide waarnemingen blijkt al dat we hier te doen hebben met een wintergast. In de jaren daarna neemt het aantal flink toe, vooral door waarnemingen van Harry van Vugt en Willem Veenhuizen. De Bonte Kraai is in die tijd al een doodgewone wintergast, in groepen vaak te zien. Deze alleseter, net als de Zwarte Kraai, vindt vooral bij vuilnisbelten te eten. In die tijd werden de vuilnisbelten nog niet afgedekt dus kon de vogel gemakkelijk aan eten komen.

periode	aantal	aantal waarn.
1961-1970	30	11
1971-1980	532	47
1981-1990	1030	124
1991-2000-	258	47
2001-2010	20	17
2011-2020	35	26

In de tabel zie je dat er volgens ons archief in de jaren 1980 – 1990 de meeste vogels zijn waargenomen. Ook was vóór 1990 de grootte van de groepen nog aanzienlijk. Willem Veenhuizen meldt in 1976 een groep van 50 exemplaren in Klundert in de Grote Polder. In de periode daarna is de grootste groep, 42 exemplaren, gezien in Zevenbergen bij de Roode Vaart. In de Avifauna van Noord-Brabant (1967) wordt de Bonte Kraai als een doortrekker en wintergast beschreven. Tevens wordt opgemerkt dat er voor de jaren zestig wellicht grotere aantallen in Noord-Brabant verbleven. Maar ze werden nooit in grote groepen gezien. Voornamelijk vertoefden de Bonte Kraaien op akkers en weilanden en in de buurt van vuilnisbelten. Eenmaal trof Frans van Erve een groep van veertig

Bonte Kraaien aan op de Kampina, dat was op de avond van 9 januari 1966. Naar meer informatie over de Bonte Kraai moeten we onder andere zoeken in de verschillende atlassen die SOVON heeft uitgegeven. In de Atlas van de Nederlandse Broedvogels (uitgegeven door de KNNV in 2002) staat vermeld dat de Bonte Kraai altijd een zeldzame, mogelijk een onregelmatige broedvogel is geweest. In 1973 broedde hij nog in dertien atlasblokken, in de atlas van 2002 nog slechts in drie blokken.

In de Vogelatlas van Nederland (SOVON 2018) wordt opgemerkt dat er geen broedgevallen meer zijn te melden in Nederland. Maar in de winters van 2013 – 2015 waren er toch nog wel en die moeten we vooral in het noorden van het land zoeken. Mijn laatste waarneming, van Bonte Kraaien in de Lauwersmeer, vijf vogels, is uit 2007. Ik kon nog net een foto maken. Maar ook de trek naar het zuiden is veranderd. Sommige van onze leden zijn wel eens naar Falsterbo (Zweden) geweest om daar de vogeltrek te bekijken. Je kunt daar van alles horen en zien. Gelukkig wordt er al jaren geteld en worden de resultaten netjes in computers gezet. Vandaar dat ik onderstaande grafiek kon maken, die duidelijk maakt hoezeer de trek van de Bonte Kraai naar het zuiden sterk is verminderd.

Waar komen deze veranderingen vandaan? Dat zoek je niet zomaar uit. Willem van Manen deed uitvoerig onderzoek in de literatuur (en concludeerde dat het misschien kan liggen aan de klimaatverandering, maar dat niet alleen daardoor in de noordelijke landen (Noorwegen, Zweden, Finland) de vogels in de winter genoeg voedsel kunnen vinden. Het aantal inwoners van die landen is langzaam gestegen en daarmee ook de afvalstromen, die bij de Bonte Kraaien zeer welkom zijn.

Piet van Iersel

Literatuur

Verdwijning van de Bonte Kraai van het West-Europese wintertoneel, Willem van Manen, Limosa 90 (2017): 145-154.

In deze rubriek neemt Willem ons mee naar de parken in Breda. De historie, natuur en met name de vogels worden belicht. Op onze website is het totale verhaal te lezen, oa over natuur-technische inrichting en aanbevelingen.

Wilhelminapark en de vogels.

Wilhelminapark Breda 1893-heden

Ontwikkeling, historie, vogel- en natuurkwaliteiten met ideeën.

Het gehele artikel, met meer historie en ideeën wordt geplaatst op de website van de West Brabantse Vogelwerkgroep.

Ligging algemeen

Het Wilhelminapark, gelegen in de wijk Zandberg/Sportpark, en deels ten zuiden van de Wilhelminasingel, strekt zich uit van de Vijverstraat in het westen tot de Cavaleriestraat in het oosten, bij de Watertoren.

Het park beslaat een oppervlakte van circa 16 hectare, er is een grote (circa 7 ha) en een kleine vijver (circa 3 ha), met in de grote vijver een eiland met oude bomen. Het park is omsloten door een doorgaande weg: erin liggen halfverharde wandelpaden of trottoirs rondom de vijverpartijen.

Ik woonde aan de Paul Windhausenweg, van 1955-1965. Daarom heb ik veel herinneringen aan het park; ik deed er waarnemingen, ook in de buurt.

Historie

De oude vestingswerken werden vanaf 1869 tot circa 1881 gesloopt en ontmanteld. F. van Gendt ontwierp de uitbreidingen van de stad en F Blom tekende de stadsplattegrond na 1875.

Voor de Staat der Nederlanden gaf de Dienst der Domeinen in 1892 opdracht om een park te ontwikkelen.

Landschapsarchitect Leonard A. Springer (1855-1940) kreeg in 1892 de opdracht en realiseerde het ontwerp van het park. In 1893 werd de aanleg aanbesteed en in 1894 had het park zijn vorm gekregen in Engelse landschapsstijl.

Delen van de oude vestingwallen werden 'meegenomen' in zijn ontwerp, zodanig dat de huidige slingervorm van de toenmalige vededigingsgrachten deels intact bleef. Zelfs de watertoren (1893) maakte toen deel uit van het park. (Dit was de oude zichtas, vanaf de Baronielaan, naar de watertoren.)

De lage delen werden omgevormd naar waterpartijen, andere delen werden opgehoogd, en zo ontstond aansluitend op 'boulevards' (Vijverstraat en Parkstraat) een golvend en voor die tijd landschappelijk geheel.

In zuidelijke richting was nog open gebied: akkers, weiden en tuinbouwpercelen begrepsden het park; de singel vormde de noordgrens.

Het historische park wordt gekenmerkt door de vele oude monumentale bomen, zijn open karakter en de grote en brede wateroppervlakten. De loof- en enkele naaldbomen staan verspreid.

Er zijn maar weinig struiketages en hagen die een goede broed- en schuilgelegenheid kunnen bieden aan allerlei vogelsoorten.

Er is veel verstoring vanwege de wegen die er vrij kort langs of doorheen lopen. De wandelpaden zijn breed, saai en niet natuurlijk.

Alleen het eiland in de grote vijver geeft extra natuurwaarde vanwege de geïsoleerde ligging, en er kan bijna geen onderhoud gepleegd worden!

Vogelwaarnemingen, bijzonderheden

Oude waarnemingen

Periode tot 1928

Van de periode voor 1928 zijn tot heden geen vogelgegevens bekend.

Periode vanaf 1928

In 1928 schreef N.Kroon, dat Wielewaal, Groenling, Tijftjaf en zelfs IJsvogel in het park aanwezig waren. "Er zitten Roeken aan de Chassésingel en op het eiland in het Wilhelminapark, van hieruit gaven ze veel herrie voor de zieken van het Diaconessenziekenhuis".

Periode 1967-1976

Enkele vogelnotities uit mijn opschriftboekjes.

Naast de 'gewone' soorten een paar bijzonderheden.

10 april en 19 mei 1967: Witte Kwikstaart. Was dit een broedvogel?

Van 10 juli tot 31 augustus 1967: spreuwenverzamel-slaapplaats bij de grote vijver, ook voorverzamen bij de kleine vijver.

31 augustus 1967: 1 Torenavalk.

7 november 1967: circa vijftig voedselzoekende Vinken bij de kleine vijver.

19 juli 1975 1 Grauwe Vliegenvanger met jongen.

11 mei 1975 2 Oeverlopers.

In het Vogelwerkgroeparchief vind je in mei 1975 1 Draaihals, in mei 1972 1 Zwarte Roodstaart en in februari 1976 1 Havik.

Periode 1977-1988

In 1982 werd de Fuut in het park waargenomen.

In de jaren zeventig heeft de Fuut zich pas in de stedelijke omgeving als broedvogel gevestigd. In het Wilhelminapark zijn vele winterwaarnemingen uit ons archief bekend.

Niet ieder jaar wordt de Fuut als broedvogel hier gemeld.

Periode 1989-2000

Blauwe Reiger, citaat uit het stadsblad van 31 mei 1989:

“ Volgens de Bredenaar Hans van der Sanden van de West Brabantse Vogelwerkgroep broeden ze er dit jaar in het Wilhelminapark voor het eerst. Maar de sportvissers uit de buurt zeggen dat ook vorig jaar al op het eilandje vijf jongen zijn grootgebracht. Volgens hen dit jaar twee nesten met in totaal zeven jongen, die nu ongeveer drie weken oud zijn”

In het Vogelwerkgroeparchief worden vermeld in april 1992 2 Grote Bonte Specht, in mei 1992 3 Oeverloper en in november 1992 3 Slobeend.

Waarneming.nl vermeldt een: Grauwe Vliegenvanger op 1 juli 1994. In 2000 was er een spreuwen-slaapplaats in de Paardenkastanjes in de Parkstraat. Door geluidsverstoren en zwaailichten werden ze verjaagd naar de hoge en dicht bebladerde bomen bij de grote vijver.

WILHELMINAPARK CA. 1970 FOTO, H.VEENHUIZEN

Periode 2001-2008

Van een aantal Stadsvoegelexcursies van (7.00- tot rond 10.00 uur) zijn enkele excursieverslagen verschenen in t Hupke. Het betreft waarnemingen gezien of gehoord tijdens de excursie. Zie tabel.

Tevens zijn in deze figuur de karteringsgegevens verwerkt van 2005-2006, en 2003 en 2007, in het kader van Vogels (houden) van Breda, Territoriumkartering 2002-2008, Afkortingen, kle vij=kleine vijver, grovij = grote vijver. Zie tabel op blz. 6

In Waarneming.nl wordt een ijsvogelnest en nestindicerend gedrag vermeld op 27 maart en 3 april 2005.

Periode 2009-heden

Uit het archief van de Vogelwerkgroep: 9 februari 2011 20 Kuifeend; 13 januari 2019 21 Kuifeend.

Enkele bijzondere waarnemingen, via Waarneming.nl: 17 januari 2021, Vuurgoudhaan, R.van Breemen; Grote Canadese Gans, 10 juli 2012 5 exemplaren, 23 januari 2014 met 3 pullen, 13 juni 2017 met 4 pullen, 01 juli 2019 38 exemplaren.

Jaarlijks is steeds een lichte toename te zien , nu worden er jaarlijks wel volwassen exemplaren gezien met enkele of vele pullen!

Tafeleend, 16 december 2017, Appelvink 20 februari 2018 baltsend,

Bonte Vliegenvanger 19 april 2020 baltsend.

In Waarneming.nl zijn tot heden in totaal 82 soorten vogels gemeld die in het Wilhelminapark zijn waargenomen.

Veranderingen in de loop der jaren

Het spreekt vanzelf dat er in de winterperiode andere vogelsoorten worden waargenomen dan in de zomer. Het wateroppervlak is uitnodigend voor watervogels als eenden ganzen, Meerkoeten ,Waterhoenen, en Fuut.Het park biedt hen een tijdelijke broed- of verblijfplaats.

Kokmeeuwen, Aalscholver, en soms Zilvermeeuw zijn in de wintermaanden hier aan te treffen.

Kijken we nog eens naar de tabel dan zien we dat er een aantal soorten zijn die behoorlijk in aantal territoria achteruit zijn gegaan: Heggenmus, Houtduif, Merel, Pimpelmees, Tjiftjaf, Turkse Tortel en Vink. Een aantal is totaal verdwenen.

Natuurlijk komen er ook weer nieuwe soorten in het park:

Groenling, Grote Bonte Specht, Putter.Het aantal Roodborsten neemt toe.

Conclusie

We hebben een en ander eens 'op een rijtje gezet' om de natuurkwaliteiten van dit historisch park te bekijken.

Door het open karakter, met weinig begroeiing, blijkt de vogelbevolking er karig van af te komen. Hopelijk kan die in de toekomst een 'boost' krijgen

Met dank aan W.Kerkhoven voor de 'brainstorming' en H. van Vugt en H. en A. van der Sanden voor de extra info,

Willem Veenhuizen februari 2022

Geraadpleegde literatuur / erfgoedweb Breda

G.Otten, Jaarboek Oranjeboom, 2006, UX Erfgoed Breda.

Breda Stad van alle tijden, 2021, Jumbo en

Erfgoedvereniging Engelbert van Nassau.

A. Kappelhof, P.Klep, K. Leenders, J. Messer. Historische Atlas van Breda, 2021, blz 72-73.

G.J. Endedijk, 2003, Brabantpark (west) Territoriumkartering Wilhelminapark, grote vijver.

E.Corssmit, P. van Iersel, 2007, Zandberg (midden) Territoriumkartering, kleine vijver.

Verenigingsblad West Brabantse Vogelwerkgroep; Hupke nr 149; zomer 2012, nr 153, zomer 2013, nr 162 herfst 2015.

H.van der Sanden,

Onderzoek, inventarisaties, verslagen

waarnemingen	15042012	14042013	21062015	heden 2020	1993	2005/06	2003	2007
excursies				territoriumhoudend	ter.hou	ter.hou	kl vijf	gr vij
						ter.hou		
Fuut		o	o+ juv	x	2	1		
Aalscholver	o	o						
Blauwe Reiger		o						
Grauwe Gans		o		?				
Grote Canadese Gans	o	o	o+pul	div				
Soepgans	o	o	o	x	22			div
Wilde Eend+Soepeend		o	o	x	22	?	1	div
Soepeend	o	o	o	div		?	?	?
Kuifeend	o	o						
Waterhoen	o	o	o	x	5		2	
Meerkoet	o	o	o	x	2	3	2	
Kleine Mantelmeeuw	o	o						
Houtduif	o	o	o	x	20	7	5	4
Holenduif		o		x	4			
Turkse Tortelduif	o	o	o	x	7	4	1	3
Grote Bonte Specht	o	o		x		1		1
Groene Specht				?				?
Gierzwaluw			o					
Roodborst	o	o	o	x		1	2	
Winterkoning	o	o	o	x	7	9	4	5
Heggemus	o	o	o	x	8	4	2	2
Merel	o	o	o	x	31	14	7	6
Zanglijster	o			x	2	4	1	1
Grote Lijster				?		1		1
Tuinfluitier				?				
Zwartkop	o	o	o	x	5	4	2	2
Tjiftjaf		o	o	x	6	3	1	2
Goudhaantje		o		?				
Grauwe Vliegenvanger				?				
Bonte Vliegenvanger					4			
Boomklever			o	x	1	2	1	1
Boomkruiper	o	o	o	x	2	2	1	1
Zwarte mees								
Pimpelmees	o	o	o	x	6	3	2	2
Koolmees	o	o	o	x	5	7	4	3
Staatmees				?	1	1		1
Gaai		o		x				
Ekster		o	o	x	1			
Zwarte Kraai		o	o	x	1			
Kauw	o	o	o	x			?	
Spreeuw	o	o		x	3	2	1	1
Huismus					5			
Groenling	o	o		x		1	1	
Putter						1	1	
Vink	o	o		x	5	3	1	2

0 geeft aan dat deze vogel aanwezig is

Verslag roofvogeltelling West-Brabant 2021

In het weekend van 18 en 19 december 2021 telden 23 leden van de West-Brabantse Vogelwerkgroep de overwinterende roofvogels in West-Brabant. Het was alweer de achttiende editie van de jaarlijkse telling. Voor het tweede jaar op rij hadden we te maken met de coronapandemie. Omdat de activiteiten buiten plaatsvonden, bleek het na afstemming gelukkig mogelijk om de telling door te kunnen laten gaan.

Onderzoeksgebied

Zie het verslag in 't Hupke nummer 184, lente 2021. Dit verslag en alle overige verslagen van de voorgaande jaren (17 stuks) zijn terug te vinden op de website van de West-Brabantse Vogelwerkgroep onder Publicaties.

Methode

Op 18 en 19 december 2021 werd in de open natuurgebieden en het agrarisch gebied van Noordwest-Brabant een integrale roofvogeltelling uitgevoerd. De meeste tellers gebruikten daarbij de auto, maar direct ten noorden van Etten-Leur en ten noorden en zuiden van Breda werd vanaf de fiets geteld. Alle aanwezige roofvogels werden op kaarten ingetekend of ingevoerd op Waarneming.nl. Met name voor de gebieden waar geen telgroepen actief waren zijn ter aanvulling losse waarnemingen van Waarneming.nl gebruikt om het beeld te completeren.

Weer

Op beide dagen was het weer matig. Laaghangende bewolking, nevel, lichte mist en druilerige regen hadden een negatieve invloed op de waarneemkans. Het afspeuren van hoogspanningsmasten was zeker op zaterdag lastig. Jan-Willem Wijnhoven en Wilma Rasink schreven met het toesturen van de telgegevens: "zaterdag de Willemspolder geteld, eerder gestopt vanwege de mist en zondag weer opgepakt". De temperatuur was op beide dagen rond 7 graden Celsius.

Resultaten

In totaal werden 335 roofvogels waargenomen, verdeeld over 8 soorten. Er werden 2 Bruine Kiekendieven gemeld in de Biesbosch. De Blauwe Kiekendief was minder talrijk dan in voorgaande jaren. Van de 12 waargenomen Blauwe Kiekendieven werden er 3 als adult man (♂) genoteerd en 9 als vrouw (♀)/juveniel (een eerste-kalenderjaar man lijkt op een adult vrouw maar is, met name op de armpennen, over het algemeen donkerder bruin). Van de Havik werden 9 exemplaren waargenomen waarbij twee maal het geslacht werd vermeld (2 ♂♂). Van de Sperwer werden 12 exemplaren geteld.

De Buizerd (fig. 5) werd met 217 exemplaren het vaakst gezien. Tevens was het de meest verspreide roofvogel. Hij werd in vrijwel alle atlasbokken (5 x 5 km) waar telploegen actief waren waargenomen. Voor het derde opeenvolgende jaar werd er geen enkele Ruigpootbuizerd gemeld. Na een decennialange afname is het thans een zeer schaarse wintergast in het West-Brabantse. Ook de Zeearend werd in het telweekeind van 18 en 19 december niet waargenomen; dit had ongetwijfeld te maken met het slechte weer. Op 5 november had ondergetekende, samen met 3 andere Vogelwerkgroepleden, nog 4 Zeearenden gezien in de Biesbosch (2 in Hardenhoek en 2 in de Muggenwaard). De Zeearend is met een spectaculaire opmars bezig in Nederland (vorig jaar telde ons land 17 broedparen waarvan 5 in Zuidwest-Nederland. Bron: Sovonnieuws december 2021). Er zijn 69 Torenvalken gespot, 48 stuks minder dan een jaar eerder (fig. 6). Er is 1 Smelleken gezien. Van de Slechtvalk werden 13 exemplaren waargenomen. Mogelijk heeft het slechte zicht bijgedragen aan het wat mindere aantal, hoewel er waarschijnlijk ook op de grond zittende exemplaren gemist zullen zijn. Overigens, van de 5 rond Etten-Leur waargenomen Slechtvalken zaten er 3 in een hoogspanningsmast, 1 op een watertoren en 1 in een boom.

Soort	2018	2019	2020	2021
Bruine Kiekendief	0	4	5	2
Blauwe Kiekendief	14	17	18	12
Havik	11	7	12	9
Sperwer	13	13	12	12
Buizerd	264	210	305	217
Ruigpootbuizerd	3	0	0	0
Zeearend	0	4	5	0
Torenvalk	71	91	117	69
Smelleken	2	1	3	1
Slechtvalk	8	18	18	13
<i>Totaal</i>	<i>386</i>	<i>365</i>	<i>495</i>	<i>335</i>

TABEL 1. GETELDE AANTALLEN ROOFVOGELS IN DEC. 2018 T/M 2021

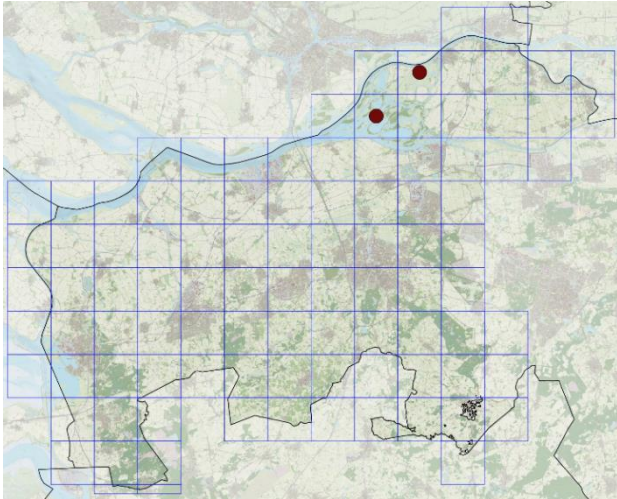

FIG 1 BRUINE KIEKENDIEF TOTAAL 2 MAX P/ATLASBLOK 1

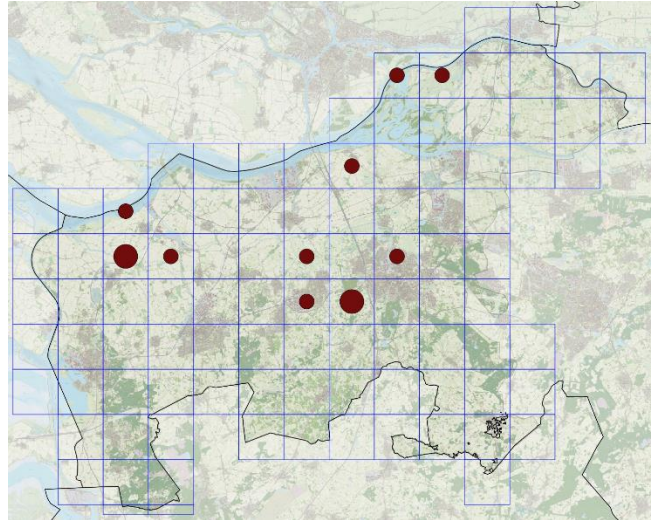

FIG. 4 SPERWER
TOTAAL 12, MAXIMUM PER ATLASBLOK 2

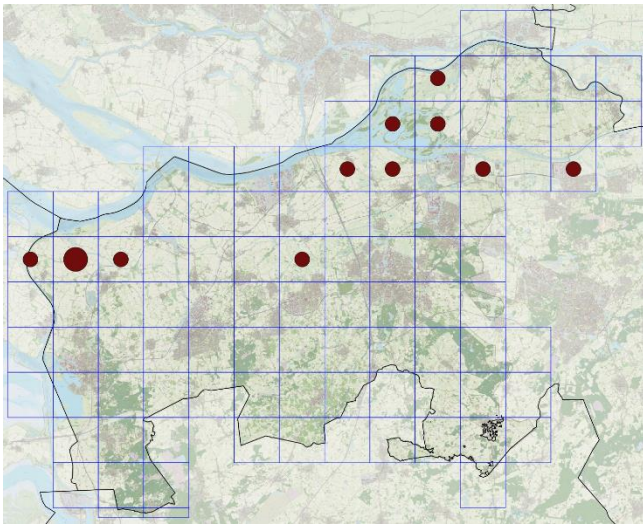

FIG. 2 BLAUWE KIEKENDIEF
TOTAAL 12, MAXIMUM PER ATLASBLOK 2

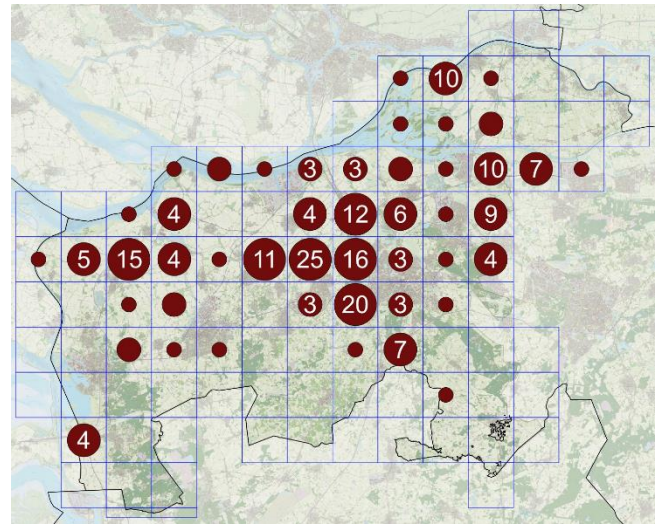

FIG. 5 BUIZERD
TOTAAL 217, MAXIMUM PER ATLASBLOK 25

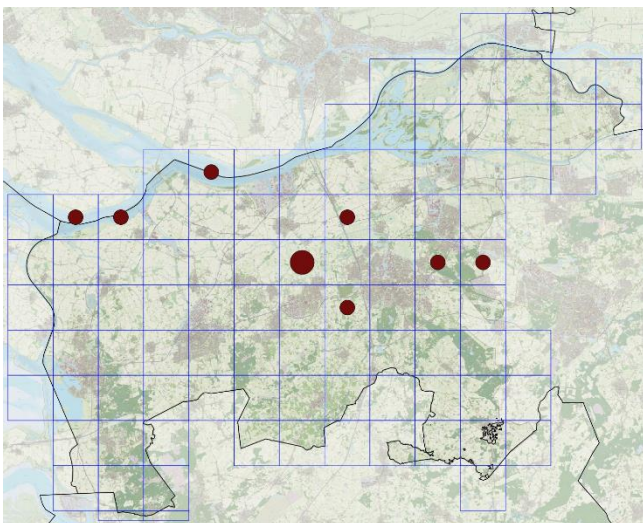

FIG. 3 HAVIK
TOTAAL 9, MAXIMUM PER ATLASBLOK 2

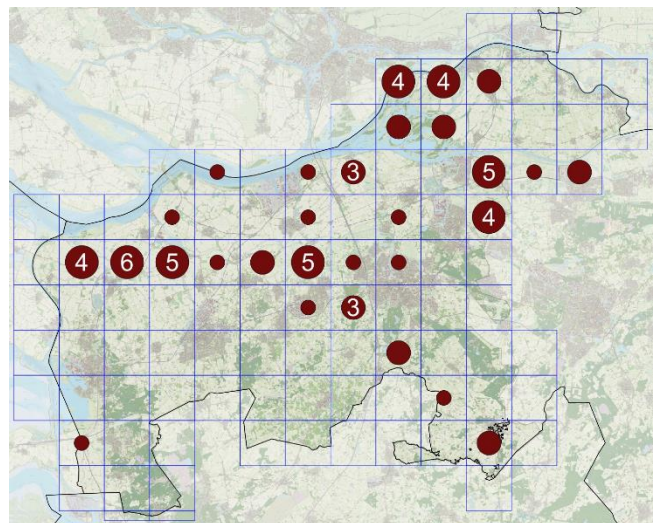

FIG. 6 TORENVALK
TOTAAL 69, MAXIMUM PER ATLASBLOK 6

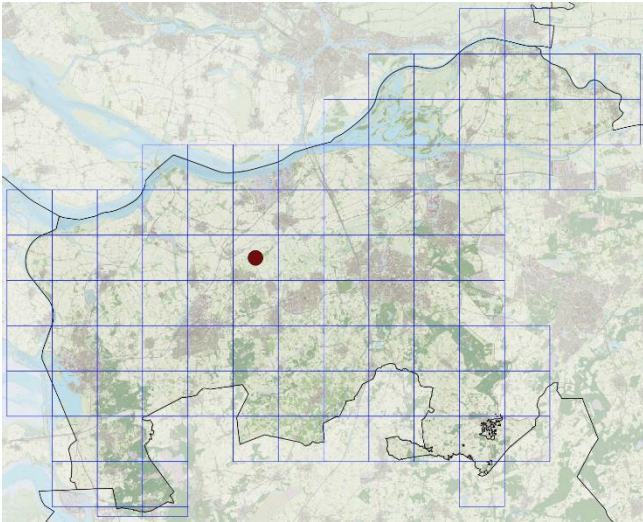

FIG.7 SMELLEKEN
TOTAAL 1, MAXIMUM PER ATLASBLOK 1

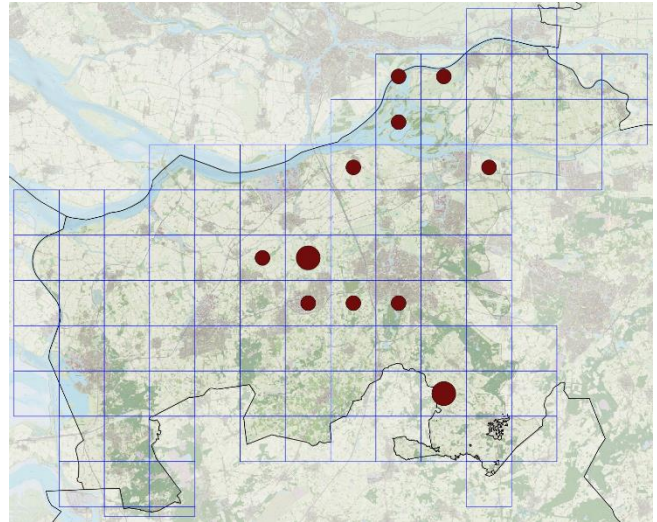

FIG. 8 SLECHTVALK
TOTAAL 13, MAXIMUM PER ATLASBLOK 2

Legenda verspreidingskaarten:

Kleine stip	1
Middelgrote stip	2-3
Grote stip	4-10
Hele grote stip	>10

(Vanaf 3 met vermelding van het aantal)

Dankwoord

Toon van Beers, Jan Benoist, Cor Borghouts, Toos Borghouts, Frieda van Breemen, Piet van de Broek, Ger Duijf, John Frijters, Hannie van Gils, Johan van Haperen, Piet van Iersel, Arnold Klaren, Martin van Leest, Marijke Levy, Wilma Rasink, Laurie Rijdsdijk, Agnes van der Sanden, Hans van der Sanden, Willem Veenhuizen, Harry van Vugt, Jan-Willem Wijnhoven en Paul Zom leverden een belangrijke bijdrage aan de telling. Daarnaast wil ik ook graag iedereen bedanken die zijn of haar roofvogel-waarnemingen invoerde op Waarneming.nl.

Raymond van Breemen

BLAUWE KIEKENDIEF VR. EN BUIZERD, FOTOS ED VAN ZONEN

HAVIK, FOTO C REINDERS

Broedseizoen 2021 Liesbos

Uit de 102 nestkasten in het Liesbos zijn in 2021 582 jongen uitgevlogen. Voor het eerst sinds 2014 lag het aantal uitgevlogen jonge Pimpelmezen (261) hoger dan het aantal uitgevlogen Koolmezen (213). Het aantal uitgevlogen Boomklevers was met 27 jongen laag. Voor de Bonte Vliegenvangers was het een topjaar met 81 uitgevlogen jongen.

Door het koude voorjaar kwam het broedseizoen traag op gang. Het leggen van eieren werd tijdelijk gestaakt en het broeden werd uitgesteld. Het broedseizoen liep veel langer door met veel tweede legfels van de Koolmees. De laatste jongen zijn rond 8 juli uitgevlogen. Een overzicht van de broedresultaten van 2014 tot 2021 is bijgevoegd.

Koolmees

De Koolmezen hadden het meeste last van het koude voorjaar. Het aantal van 213 uitgevlogen jongen is het laagste aantal in de periode 2014-2021. Op 5 april werd het eerste ei gelegd. Dat is een gemiddelde datum. Van de 48 legfels werden er 13 ofwel bijna 30 procent verlaten. Dan blijven er 35 geslaagde legfels over. Dat is een gemiddelde van 6 uitgevlogen jongen per geslaagd legfel. Dit jaar hadden we record aantal van 13 tweede legfels. Hiervan zijn er 9 geslaagd met 43 uitgevlogen jongen. Dat is een gemiddelde van bijna 5 jongen per geslaagd tweede legfel.

Pimpelmees

Voor de Pimpelmees was het een zeer succesvol broedseizoen. Van de 34 legfels zijn er maar 5 verlaten. Uit de 29 succesvolle legfels vloog een record aantal van 261 jongen uit. Dat was in de onderzoeksperiode van 2014-2021 nog niet voorgekomen. Gemiddeld vlogen er 9 jongen uit de geslaagde legfels. Het eerste ei werd gelegd op 4 april. Dat is een gemiddelde datum.

Boomklever

Het aantal van 27 uitgevlogen jongen was aan de lage kant. Alleen in 2016 vlogen er minder jongen uit. Van de 6 legfels werd er een verlaten. Uit de geslaagde legfels vlogen gemiddeld ruim 5 jongen uit. De eerste eilegdatum van 1 april was gemiddeld.

Bonte Vliegenvanger

Het was voor de Bonte Vliegenvanger het beste broedseizoen sinds 1985. Er vlogen maar liefst 81 jongen uit. Van de 14 legfels ging er maar één verloren. Alle gelegde eieren in de geslaagde legfels zijn uitgekomen en er waren geen dode jongen. Uit de 13 geslaagde legfels vlogen gemiddeld ruim 6 jongen uit. Bijzonder was dat 4 mannetjes deden aan polygamie. Ze hadden 2 vrouwtjes. Zodra het eerste vrouwtje zat te broeden, wisten ze een tweede vrouwtje te verleiden. De mannetjes hielpen met voeren van de jongen in beide nesten.

Gerard Sand

Jaar	legfels	geringde jongen	dode jongen*	verlaten legfel	eieren	uitgevl	Totaal aantal kasten
Totalen							
2014	91	675	21	11	814	685	99
2015	87	612	13	4	731	636	100
2016	91	481	85	23	615	459	102
2017	95	512	74	26	830	501	102
2018	108	531	111	44	1022	533	102
2019	110	844	8	13	1036	852	102
2020	92	498	123	30	804	491	102
2021	102	603	148	20	815	582	102
Koolmees							
2014	59	445	2	5	525	454	
2015	57	387	8	2	444	392	
2016	59	273	37	17	329	262	
2017	61	275	62	20	496	271	
2018	71	267	108	37	645	260	
2019	80	644	6	6	740	644	
2020	52	265	68	19	449	260	
2021	48	229	97	13	347	213	
Pimpelmees							
2014	18	166	12	2	191	168	
2015	20	164	5	1	214	183	
2016	24	166	38	4	235	164	
2017	22	178	12	4	257	171	
2018	26	194		7	298	206	
2019	15	130		3	186	130	
2020	23	130	38	8	237	150	
2021	34	266	47	5	349	261	
Boklever							
2014	7	35	5	2	54	35	
2015	7	50			54	50	
2016	5	23	1	2	31	23	
2017	7	34		1	44	34	
2018	7	51	3		58	48	
2019	9	37		3	68	45	
2020	10	46	13	3	73	46	
2021	6	27	4	1	34	27	
Bontvliva							
2014	7	29	2	2	44	28	
2015	3	11		1	19	11	
2016	3	19	9		20	10	
2017	5	25		1	33	25	
2018	3	19			20	19	
2019	6	33	2	1	42	33	
2020	7	35	4		45	35	
2021	14	81		1	85	81	

Kauw, *Corvus monedula*

Kraaiensoorten zijn intelligenter dan de meeste andere vogels. Vooral de Kauw heeft een echte persoonlijkheid. Een onderzoeker ontdekte dat de Kauw een soort taal kent met bepaalde geluiden voor verschillende situaties. De Kauw is een intelligente vogel met gevoel voor sociale structuren, verhoudingen en sociale intriges. Het is een echte stadsvogel.

FOTO HANS VAN DER SANDEN

De naam

De wetenschappelijke naam voor de bij ons voorkomende Kauw is, *Corvus monedula spermologus*. Streeknamen zijn Torenkraai, Akke, Alk, Kerkkauw, Strontpikker, Dolke en Ka (Fri.)

Kenmerken

De Kauw is een kleine kraaiachtige vogel met een zwartgrijs verenkleed, lichtgrijze nek en wangen, vrij korte snavel, vrij lange staart en een opvallend lichtgrijze iris. De lengte is 33-34 centimeter. en het gewicht is 193-290 gram. Het jeugdkleed is valer, meer bruinzwart en bruingrijs. Een juveniel heeft een donkere iris en mist tot de rui in het najaar het duidelijk grijze achterhoofd. Kauwen hebben een snellere vleugelslag dan Zwarte Kraai en Roek en vliegen meestal in dichtere groepen. De roep is een scherp 'kja' of 'kauw'. Maar ze maken ook verschillende kakelende en raspende klanken. Een van de meest luidruchtige soorten rond het huis is zonder twijfel de Kauw. Het tumult beleeft een hoogtepunt wanneer de jongen hun nesten verlaten en uitvliegen. Kauwen (familie Corvidae) behoren tot de zangvogels. Dit vanwege de unieke, gecompliceerde bouwwijze van hun stemorgaan, de syrinx.

Een groep Kauwen is opmerkelijk sociaal. Er is ook een sterke paarbånd en ze blijven dan ook vaak hun hele leven bij elkaar. Zelfs als een groep voedsel zoekt zijn de afzonderlijke paartjes door hun gedrag te herkennen. Door hun relatief groot hersenvolume beschikken ze over een goed leervermogen.

Voorkomen

"Breda is de stad van de mooie Onze-Lieve-Vrouwe-Kerk met haar prachtige toren. Breda is de stad der Kauwen. Zie je den toren dan zie je Kauwen! Velen van deze zwarte baasjes nestelen achter de pinakels van den toren, enkele andere in holten van boomen in het Liesbosch, maar de groote menigte installeert zich in het voorjaar twee aan twee in de Bredase schoorsteenen" aldus Nic. Kroon in 1928. Een bezoeker in 1998; "Wat me opvalt in Breda is de talrijkheid van de Kauw. Je ziet ze hier overal door de hele stad foerageren. Net zoals vroeger de Merels op de gazons, zo zie je hier de Kauwen". Het is een zeer algemene broedvogel en overwegend een standvogel. De Kauw doet het met zijn hoge notering in de MUS top-25 niet slecht in vergelijking met andere stadsbewoners. Hij lijkt als enige soort stabiel. Terwijl het stedelijk gebied toeneemt zouden de huizenbroeders hiervan moeten profiteren. Maar Huismus, *Passer domesticus*, en Spreeuw, *Sturnus vulgaris*, nemen juist af, in tegenstelling tot de Kauw. Hij komt voor in grote delen van Europa. De noordelijke en die uit Oost-Europa zijn trekvogels. Ze trekken dan vaak op met Roeken, *Corvus frugilegus*. Als trekvogel zijn ze behoorlijk afgenomen. In de winter verblijven er zo'n 300.000-500.000 Kauwen in ons land. Midden jaren zeventig ontbrak de Kauw nog in grote delen van Zeeland en Flevoland. Eind jaren negentig was Zeeland goeddeels bezet en dook de Kauw ook op in Flevoland. Ze verdwenen daarentegen op de Veluwe en gingen sterk achteruit in Drenthe en Overijssel. Waarschijnlijk door de toename daar van de Havik, *Accipiter gentilis*.

In het najaar en in de winter zie en hoor je aan het einde van de middag de Kauwen zich in kleine groepjes verzamelen. De groepen vliegen vervolgens naar een grotere verzamelplaats, meestal in een groep bomen. Vlak voordat het donker is, vliegen de groepen ineens allemaal op en vertrekken ze naar een vaste slaapplek.

Vorig jaar was de grootste groep waargenomen Kauwen 500 vogels. Ook groepen van 100 tot 300 vogels kwamen regelmatig voor. Een half uur lang is het dan een gekrakeel en kabaal van jewelste voor de rust terugkeert. Niet alle omwonenden zijn daar blij mee, maar het is wel een geweldig schouwspel. Dit samen slapen doen ze om zich te behoeden voor nachtelijke gevaren van roofvogels, uilen, katten en marters. De vele ogen maken de kans op het opmerken van bijvoorbeeld een jagende Havik in de vroege ochtend veel groter. Één alarmkreet en de hele groep Kauwen gaat de lucht in.

In het winterhalfjaar kun je zo nu en dan een Noordse Kauw, *Corvus monedula monedula*, of een Russische Kauw, *Corvus monedula soemmeringii*, waarnemen tussen groepen foeragerende Kauwtjes. Deze zijn duidelijk lichter grijs. En soms hebben ze een witte vlek in de hals. De herkenning in het veld van beide ondersoorten, *soemmeringii* en *monedula*, is bepaald niet eenvoudig en vaak zelfs onmogelijk. In 1995 is in ons land een Daurische Kauw gezien. Dit is een broedvogel van Azië en hier een zeldzame dwaalgast. Hij valt op door zijn zwart-wit verenkleed en lijkt iets op een kleine Bonte Kraai, *Corvus corvus cornix*. Let op: een Daurische Kauw niet verwarren met een Kauw met witte veertjes (een leucistische vogel, een vogel met een pigmentafwijking).

Voedsel

Een sterk punt van de Kauw is het feit dat hij allesbehalve kieskeurig is. Kauwen eten gemengde kost, die ze vaak op verbazend sluwe wijze weten te bemachtigen. Ze eten landbouwzaden, noten, onkruidzaden en insecten. Walnoten laten ze van een hoogte op het wegdek of stoep vallen om de schil te laten breken. Jammer voor de Kauwen dat de hondenpoep door de hondenbaasjes moet worden opgeruimd. Hierin vonden ze altijd wel iets eetbaars. In de winter profiteren ze van de rijk gevulde voedertafels. Iets waar de meer specialistische Spreeuw minder handig in is. Volgens velen benadelen en verjagen de Kauwen de kleinere vogels. Er zijn dan ook diverse voederapparaten in de handel met een aanpassing om de Kauwen het gebruik onmogelijk te maken. Alle kraaiachtigen eten graag eieren en jonge vogels. Maar wat men Kraaien, Eksters en Gaaien kwalijk neemt, wordt van de Kauw blijkbaar niet erg gevonden. Misschien voelen velen hetzelfde voor de Kauw als Konrad Lorenz. Wat de gedragsonderzoeker Konrad Lorenz over zijn Kauwen schreef behoort tot de kostelijkste dierenverhalen. De vogel is waarschijnlijk zo succesvol als stadsbewoner omdat hij een breed spectrum aan voedselbronnen weet te benutten; hij is dus een generalist.

Broedbiologie

Kauwen vormen los-vaste kolonies. Ze bouwen hun nesten in holtes in bomen, gebouwen en rots wanden of

zoals op Texel in holen in de grond. Broedgevallen in konijnenholen zijn uit het verleden ook bekend van de hoge zandgronden. Rond de eeuw wisseling werd dit alleen nog gemeld van de Waddeneilanden. Soms wordt in dichte sparrenbosjes in open boomnesten gebroed. Ze maken soms ook gebruik van oude roekennesten. Graag gebruiken ze de schoorsteen als nestplaats. Afhankelijk van hoe hoog in de schoorsteen het hoogste steunpunt voor het nest zich bevindt, vullen ze zo'n ruimte op met takken. Het nest kan flinke proporties aannemen, tot wel enkele meters hoog. Als de (open)haard in het najaar weer voor het eerst wordt aangestoken, kunnen de verdroogde takken in de schoorsteen vlam vatten. Met als gevolg een schoorsteenbrand. Het beste is dan ook zo'n open schoorsteen af te dekken met een rooster. Jammer voor de Kauwtjes. De Kauw behoort met de Alpenkauw, *Pyrhocorax graculus*, en de Alpenkraai, *Pyrhocorax pyrrhocorax*, tot de weinige holenbroeders onder de kraaiachtigen. Het nest bevat meestal 4-6 eieren. Deze komen na 17-19 dagen uit. En de jongen vliegen na 30-35 dagen uit en worden nog 4 weken door de ouders verzorgd. Het aantal broedparen in ons land is 100.000-150.000. Jaarlijks worden broedparen gemeld waarbij een van de partners kenmerken van de Noordse Kauw, *Corvus monedula monedula*, heeft. In hoeverre dit werkelijk deze ondersoort betreft is onduidelijk. De Kauw broedt van oudsher in West-Brabant. In 1963-1965 was het een zeer talrijke broedvogel, die plaatselijk zwaar werd bestreden. Desondanks wist de soort zijn areaal uit te breiden. In 1973-1977 broedde hij vrijwel overal in West-Brabant en in 1998-2000 waren ook de laatste vier open atlasblokken bezet. In het stedelijk gebied broeden de Kauwen het meest in oudere wijken met veel bomen, veel groen en niet te hermetisch gesloten huizen. Getuige de wat lagere dichtheden vinden Kauwen minder nestgelegenheid in de jongste wijken van steden. Hoewel ze ook in de nieuwe wijken geschikte plekken weten te vinden voor een nest.

Bulgarije herbergt de grootste aantallen Kauwen. Hier komt bijna de helft van de Europese Kauwen voor.

Hans van der Sanden

Literatuur:

Sovon Vogelonderzoek Nederland 2018. Vogelatlas van Nederlandse Broedvogels, wintervogels en 40 jaar verandering. Kosmos Uitgevers, Utrecht/Antwerpen
SOVON 1987. Atlas van de Nederlandse vogels
SOVON Vogelonderzoek Nederland 2002. Atlas van de Nederlandse Broedvogels 1998-2000.
Avifauna van Noord-Brabant, van Erve 1967.
Samenwerkingsverband Westbrabantse Vogelwerkgroepen

De broedvogels van Boswachterij Dorst

Inleiding

Al in de jaren negentig, maar misschien ook wel eerder, werd door Staatsbosbeheer (SBB) de boswachterij Dorst op vogels geïnventariseerd. Dat werd deels uitbesteed en deels door Theo Bakker van SBB zelf gedaan. Toen ik met pensioen ging en er meer tijd was voor broedvogel-inventarisatiewerk, ben ik dat daar ook gaan doen. Niet de hele boswachterij natuurlijk, die is veel te groot om in je eentje te doen. In 2017 deden we dat met drie man: ikzelf, Jan Boers en Rob Martens. Soms deed ook Eric van Damme mee. In dit stuk wil ik vooral stilstaan bij de ontwikkelingen die zich voordeden. Er zijn niet alleen veranderingen in de vogelpopulatie; ook zijn door de jaren heen verschillende methoden gebruikt en zitten er verschillen tussen de waarnemers.

Om het gehele gebied te kunnen bestuderen zou meer tijd nodig zijn geweest en ontbreekt het ook aan de juiste gegevens. Daarom heb ik een keuze moeten maken en me beperkt tot het centrum van het gebied: de Leemputten en hun directe omgeving.

De eerste inventarisatie in 1991

In opdracht van SBB heeft Rob Vogel (lit: 1.) de eerste volledige inventarisatie gemaakt van alle broedvogels in het gehele gebied. Het is een gemengd loofbos van ongeveer 1000 hectare. De ontleming in het centrum vond plaats tussen 1899 en 1976. In 1927 werd een deel hiervan het zwembad Surae, dat in 2008 gesloten is en teruggegeven aan de natuur. Rob volgde de toen bekende BMP-methode (Broedvogel Monitoring Project) die in 1985 al door SOVON was beschreven. De Leemputten (slechts 69 hectare) werd toen als proefgebied beschouwd.

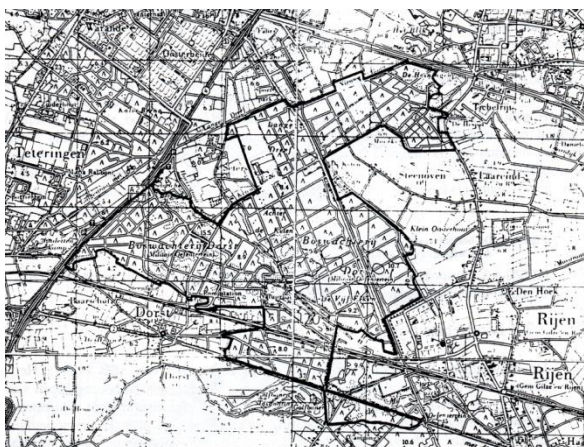

Fig 1: Een kaart van het onderzoeksgebied in 1991.

Opmerkelijke soorten in het gehele door hem onderzochte gebied, waren dat jaar: Sperwer met 16 paar, Fazant met 64 paar, Groene Specht met 30 paar,

Grote Lijster met 18 paar, Grauwe Vliegenvanger met 17 paar, Matkop met 116 paar, Wielewaal met 11 paar, Ekster met 102 paar, Zwarte Kraai met 95 paar. Ook geeft Rob Vogel in zijn rapport nog adviezen over beheer van het gebied.

Voor de aanwezigheid van de Amerikaanse eik wordt door hem als probleem gezien, maar ook de recreatiedruk speelt een rol van betekenis.

MATKOP FOTO, MARK ZEGHUIS

De tweede inventarisatie in 2002

In opdracht van SBB heeft Fa. De Horst uit Rijen in 2002 ook het gebied in zijn geheel geïnventariseerd (lit. 3). Dat is gedaan door Gerard Lubbers. Zij spreken over een oppervlakte van 893 hectare, waarvan 807 hectare bos is. Het centrale deel, "De Leemputten", werd toen al begraaasd door Schotse Hooglanders en Nederlandse Landgeiten. Gewerkt werd volgens de uitgebreide territoriumkartering (zie Lit. 2.). In totaal werd 172 uur besteed aan deze inventarisatie.

Figuur 2. Begrenzing onderzoeksgebied.

Fig 2. Kaart van het onderzoeksgebied in 2002.

Opmerkelijke soorten in het door het bedrijf onderzochte gebied, waren dat jaar: Havik met 7 paar, Sperwer gehalveerd naar 7 paar, Fazant met slechts 3 paar, Groene Specht met 22 paar, Grote Lijster met 24

paar, Grauwe Vliegenvanger met nu 22 paar, Matkop met nog maar 60 paar, Kuifmees echter wel 160 paar, Wielewaal nog maar 1 paar, Ekster met 23 paar, Zwarte Kraai met 97 paar. In elf jaar zie je dus grote veranderingen bij de Fazant, Kuifmees, Matkop en Ekster.

De Havik kwam meer voor waardoor het aantal broedparen van Fazanten en Eksters sterk was gedaald. In dit rapport verschijnt een tabel met de inventarisaties van Theo Bakker. Hier kom ik later op terug.

FAZANT, FOTO PIET VAN IERSEL

De derde inventarisatie in 2007

Door Bureau Waardenburg is in het voorjaar van 2007 969 hectare geïnventariseerd. Buiten beschouwing werden gelaten de Fitis, Houtduif, Koolmees, Merel, Roodborst, Vink en Winterkoning. Deze soorten werden in de vorige inventarisaties wel meegenomen. Omdat het bij de genoemde soorten om grote aantallen territoria gaat kost dit een relatief groot deel van de beschikbare tijd. De verspreidingskaarten werden ook gemaakt volgens de BMP- methodiek. In totaal werd 116 uur gekarteerd. Het zwembad was nog in gebruik door dagjesmensen.

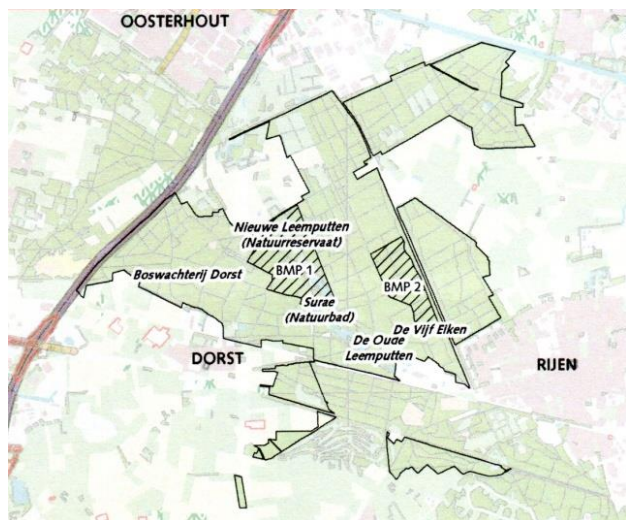

Fig. 3: Kaart van het onderzoeksgebied in 2007

Opmerkelijke soorten waren in dat jaar: Havik met 5 paar, Sperwer bleef 7 paar, Fazant is verdwenen, Groene Specht sedert 1991 gehalveerd tot 12 paar, Grote Lijster 11 paar, Grauwe Vliegenvanger nog maar 7 paar, Matkop nog maar 42 paar, Kuifmees echter wel 112 paar, Wielewaal was verdwenen, van de Ekster nog slechts 4 paar, Zwarte Kraai met 54 paar. In de vijf jaar na 2002 is er dus in het hele bos best wat veranderd.

Zo verdwenen de Wielewaal en de Fazant, mogelijk als gevolg van de komst van de Havik. Kennelijk is deze roofvogel niet in staat de Zwarte Kraai te pakken te krijgen.

Het proefgebied “de Leemputten”

In het rapport van de heer Lubbers is een tabel opgenomen met de inventarisatiegegevens van Theo Bakker uit de jaren negentig. Deze heb ik uitgebreid met de waarnemingen in 2011 en 2017, zoals hierboven vermeld gedaan door mijzelf en anderen. In je eentje het gehele gebied inventariseren is bijna niet te doen en bovendien is het leuker om samen op pad te gaan. In 2011 heb ik nog met papier gewerkt en de waarnemingen later ingevoerd in het BMP-portaal van SOVON. In 2017 was AVIMAP al zover ontwikkeld dat de waarnemingen in het veld konden worden ingevoerd. In beide gevallen is het aantal territoria vastgesteld door middel van autoclustering. (lit. 6).

Fig 4: Proefgebied de Leemkuilen centrum van het bos.

In 2011 zijn door de schrijver meer soorten waargenomen dan in de tabel staan. Zo ontbreken daarin de Boomklever met 2 paar, de Grasmus met 2 paar, de Nijlgans met 1 paar en de Roodborsttapuit met 2 paar.

In het jaar 2017 zijn ook een paar soorten niet geïnventariseerd op verzoek van SBB: Houtduif, Winterkoning, Roodborst, Merel, Tjiftjaf, Fitis, Koolmees en Vink. Dit zou te veel tijd vergen en voor de SNL-subsidie zijn deze vogelsoorten niet relevant. En er zijn weer soorten gezien die niet in deze lijst staan (wellicht

omdat ze vroeger niet in dit gebied voorkwamen?): de Boomklever met 3 paar, de Grasmus met 2 paar, de Nijlgans met 2 paar en de Roodborsttapuit met 3 paar. Verder nog Grote Canadese Gans met 1 paar, de Nachtzwaluw met 3 paar, de Middelste Bonte Specht met 1 paar, de Kruisbek met 2 paar en de Appelvink met 1 paar.

Discussie bij de resultaten

Zoals al gezegd is het mogelijk dat omdat verschillende mensen hebben gewerkt aan dit proefgebied tot andere resultaten wordt gekomen. Maar er komen ook veranderingen voor door ander beheer (bijvoorbeeld het ingezette vee met name in dit proefgebied) of er is bosonderhoud gepleegd in de zestien jaar tellen. Daar moet je dan de beheerplannen van het SBB voor doorspitten, wat ik niet gedaan heb. Wat ook niet helpt is dat men nu alleen de SNL-soorten wil rapporteren. Daardoor worden lokale ontwikkelingen bij soorten niet gezien met name dan bij de algemene soorten. Kijk bijvoorbeeld naar de Merel (de soort van het jaar 2022). Maar er zijn ook interessante ontwikkelingen te zien in die jaren: de Fazant en de Ekster zijn helemaal verdwenen. Dit wordt denkt men veroorzaakt door de opkomst van de Havik, nadat deze was gedecimeerd door sterfte als gevolg van het gebruik van landbouwgif. Ook ontbreekt de Kleine Bonte Specht in het verhaal. Dat komt omdat dit een soort is die je moeilijk te horen krijgt en je dus niet kunt vaststellen wat zijn territorium is. Ik herinner me dat ik hem slechts één ochtend in 2017 heb gehoord en daarna niet meer. De achteruitgang van de Matkop kun je ook wel in de tabel terugvinden, maar de opkomst van de Boomklever niet, omdat deze in het proefgebied niet door Theo Bakker is gezien. Daarnaast is de Wielewaal geheel verdwenen uit de boswachterij. Dan is er nog een nieuwkomer in het bos, die mogelijk ook al door jullie is gezien en of gehoord: de Raaf. Zoals bekend rukt deze vogel op naar het westen van Brabant. (lit.7).

Piet van Iersel

- Lit. 1: De broedvogels van boswachterij Dorst in 1991, door Rob L. Vogel; SOVON rapport 92/10.
 Lit. 2: SOVON; 1985. Handleiding Broedvogel Monitoring Project.
 Lit. 3: Broedvogels van de boswachterij Dorst in 2002. Nota 141, de Horst, Rijen.
 Lit. 4: Natuurreservaat 'De nieuwe Leemputten' BMP-project 1998, SBB Dorst.
 Lit. 5: Broedvogels van Boswachterij Dorst in 2007, Rapport 07-226, Bureau Waardenburg.
 Lit. 6: Handleiding SOVON broedvogelonderzoek (BMP en Kolonievogels) SOVON, 2016.
 Lit. 7: 't Hupke: nr 184 De raaf; Hans van der Sanden.

Tabel gegevens Leemputten

BMP inventarisaties "de Leemputten"											
	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1998	2002	2007	2011	2017
	T.Bakker	T.Bakker	T.Bakker	T.Bakker	T.Bakker	T.Bakker	T.Bakker	T.Bakker	Buwa	Piet	J.B., P.v., R.V.
Dodaars				1	1			1	2		3
Wilde eend	2	3	6	13	15	6	3	5	3		2
Kuijfeend					1			2			1
Havik				1	1	1	1	1	1		2
Sperwer	2	2	1	1	1	1		1			
Buizerd				1	1		1	1			1
Fazant	5	3	2	1	1	1					
Waterhoen					1			1	1		
Meerkoet			1	3	6	2	1	3	2	2	3
Scholekster	1	1	1				1				
Holenduif			1	1			3	1	1	3	1
Houtduif	15	14	7	8	8	6	9	12	7	2	?
Koekoek			1		1			1	1		
Bosuil		1			1	1	1				1
Groene specht	3	2	1	1	1			1		1	5
Zwarte specht			1	1	1	1				1	2
Grote bonte specht	1	1	2	2	4	2	3	4	5	6	9
Boomleeuwerik			1	1	2	1	1	2	1	1	4
Boompieper					1	1	2	8	8	6	6
Winterkoning	14	14	15	13	8	9	31	17	29	12	?
Heggenmus	5	3	4		1	1	3	6	4	1	
Roodborst	36	18	19	11	19	11	15	28	30	1	?
Gekraagde roodstaart			1	1	1	1	3	6	3	3	10
Merel	17	7	7	11	9	9	1	11	19	15	?
Zanglijster	1		2	2	2	3	3	4	6	6	7
Grote lijster	1			1	1		2	2	1		
Tuinfluits	1	2	3	1	2	4	8	6	9	7	5
Zwartkop	16	9	8	5	1	8	12	17	23	10	5
Tijftjaf	16	1	6	5	8	9	27	12	11	8	?
Fitis	23	11	12	1	8	4	3	9	13	17	?
Goudhaan	1	11	9	9	12	13	14	29	19	3	2
Vuurgoudhaan								1			
Grauwe vliegenvanger								2			
Staartmees	5	2	2	1	2		1	8	1		3
Matkop	11	8	1	5	1	2	3	4	2		1
Kuijmees	1	7	3	6	4	5	3	11	6		1
Zwarte mees	9	3	3	7	4	8	4	1	8		2
Pimpelmees	5	3	1	4	3	6	6	13	13	3	1
Koolmees	25	18	17	27	16	2	9	16	21	9	?
Boomkruiper	4	2	2		2	4	4	1	7	3	9
Wielewaal		1	1				1				
Gaai	2		1	2	1		3	5	3	2	2
Ekster	7	5	3	3	3	3	2				
Kauw	1			1		1	3				
Zwarte kraai	4	4	4	4	2	3	3	6	5		
Spreeuw								1	2		5
Vink	22	9	1	19	24	28	34	32	31	14	?
Groenling	3										
Goudvink								1	1		
aantal territoria:	259	165	150	174	180	157	223	287	299	138	93
aantal soorten:	31	28	35	35	39	32	36	41	35	24	26
schuin gedrukt: SNL of SBB wenssoort.											

Verslag Uilen broedseizoen 2021

Het broedseizoen 2021 van de uilen in Breda en omstreken gaat de boeken in als een van de succesvolste van de laatste jaren. Vooral de Steenuilen kenden een goed jaar. Door de enthousiaste medewerking van 18 mensen van onze Uilenwerkgroep profiteren minimaal 120 uitgevlogen uilen van de aangeboden nestkasten in Breda en omgeving.

Onze werkgroep gaat in de huidige vorm zijn dertiende jaar in. In 2010 heeft Brabants Landschap het soortenbeschermingsplan-uilenvorm gegeven en sindsdien zijn wij een van de meer dan tachtig werkgroepen die er momenteel in Noord-Brabant zijn. Al onze veldmedewerkers popelen aan het begin van het broedseizoen om weer het veld in te gaan om de kasten die in het afgelopen jaar zijn gehangen, verplaatst, vertimmerd of anderszins, te gaan controleren op mogelijke bewoning. Elk jaar is dit weer een spannend moment, het is de jaarlijkse kroon op het werk. Dat al onze inspanningen vruchten afwerpen is wel te zien in bijgaande grafiek. Er zit een duidelijk opgaande lijn in de aantallen juveniele Steen- en Kerkuilen die jaarlijks uitvliegen. In de beginperiode bestond de populatie nog uit een groot aantal zogenaamd vrije broedgevallen, tegenwoordig broedt meer dan 80 procent van de uilen in speciaal voor hen gebouwde kasten waardoor de populatie beter te monitoren is. Dit broeden in nestkasten is geen doel op zich, liefst zouden we willen dat ze in natuurlijke holten broeden maar dat is door de huidige ontwikkelingen in het buitengebied geen alternatief meer.

De gebieden in Breda

De elf deelgebieden in Breda liggen min of meer buiten de bebouwde kom, over het algemeen in agrarische gebieden.

Het territorium van Kerkuilen kan variëren van 60 tot 100 hectare, het leefgebied van de Steenuil is veel kleiner, aan enkele hectares hebben ze al genoeg mits er voldoende voedsel te vinden is. De beste gebieden in Breda liggen in de omgeving van Teteringen tussen de Lage Vugtpolder en Teteringen-dorp.

er voldoende voedsel te vinden is. De beste gebieden in Breda liggen in de omgeving van Teteringen tussen

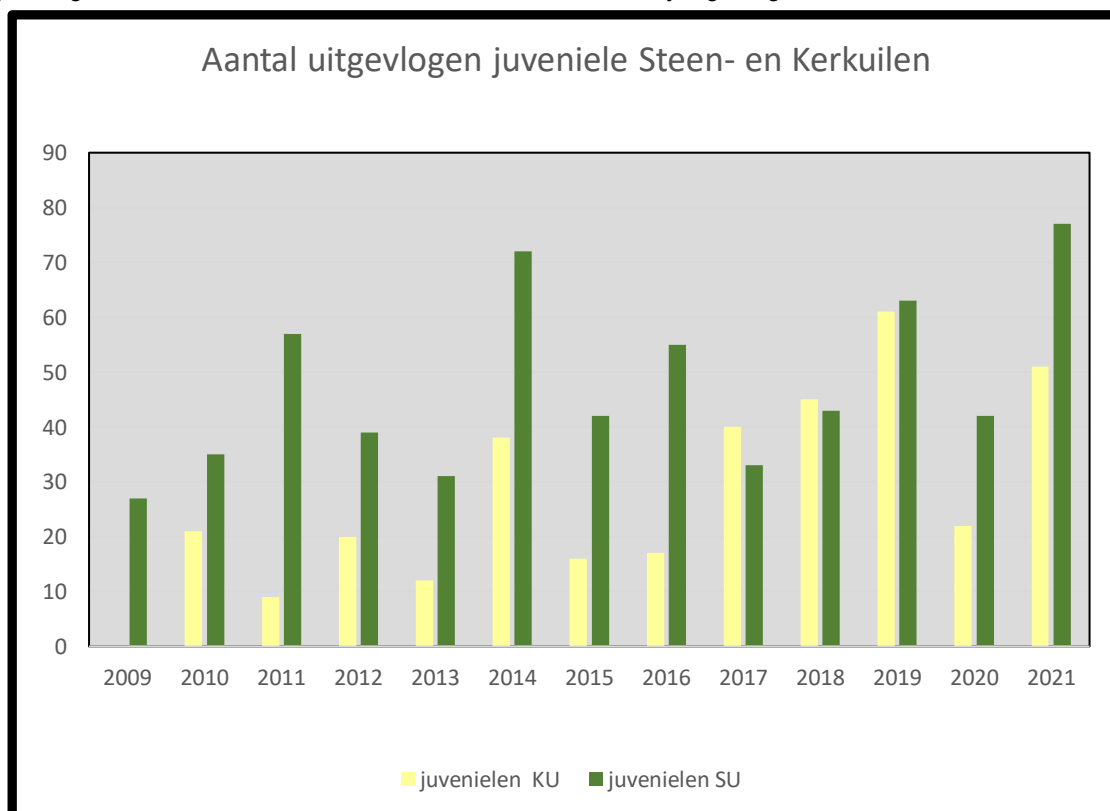
Dat is gebied nr 3 waar Raymond van Breemen het uilenwerk voor zijn rekening neemt.

In de omgeving van Prinsenbeek gaat het steeds beter met de uilen omdat Piet Hendrickx de laatste jaren druk bezig is met het bijplaatsen van nestkasten: dit jaar zijn er maar liefst 21 juveniele Steenuilen uitgevlogen. Bij Weimeren en Strijpen wordt momenteel gewerkt aan natuurontwikkeling die gunstig zou kunnen zijn, vooral voor Kerkuilen.

Steenuilen

2021 was een goed broedseizoen voor de Steenuilen in Breda, het beste jaar tot nu toe ondanks het natte voorjaar. In totaal zijn 77 juveniele Steenuilen uitgevlogen. Het aantal territoria lag dit jaar op 39, dit geeft aan dat er gemiddeld per locatie meer juvenielen zijn uitgevlogen dan in vorige jaren.

In de omgeving van Bavel werden eindelijk weer eens resultaten geboekt. Op twee nieuwe locaties aan de Dorstseweg werden met succes uitzonderlijk veel jonge Steenuiltjes groot gebracht.

Onderzoek, inventarisaties, verslagen

Het gemiddelde legsel van Steenuilen is vier eieren. Op de ene plek zijn er 6 en op de andere plek maar liefst zeven jongen uitgevlogen.

Er zijn op diverse plaatsen natuurgebiedjes bijgekomen, onder andere de uitbreiding van het boomkikkerpad aan de Dorstseweg/Leiweg en het al eerder door de gemeente aangelegde natuurgebied Gilzewouwerbeek. Voor 2022 staan nog enkele natuuruitbreidingen op de kalender en dit zal ook de uilen ten goede komen.

Kerkuilen

Vorig jaar telden we op 25 verschillende locaties

Kerkuilen

Dit jaar was dat beduidend minder, uiteindelijk vonden we 14 territoria waar met succes is gebroed. In 2020 vlogen er 22 Kerkuilen uit en dit jaar 51, wel opmerkelijk in een jaar met zo weinig territoria.

Martin van Leest

Coördinator Uilenwerkgroep

JUVENIELE
STEENUILEN,
25 DGN OUD
FOTO,
MARTIN VAN
LEEST

Steenuil			Kerkuil		
jaar	Totaal aantal locaties	Totaal aantal uitgevl juveniel	Jaar	Totaal aantal locatie	Totaal aantal uitgevl juveniel
2021	39	77	2021	14	51
2020	42	42	2020	25	22
2019	47	63	2019	21	61
2018	40	43	2018	16	45
2017	43	33	2017	13	34
2016	33	55	2016	16	27
2015	23	38	2015	13	16
2014	41	72	2014	6	33
2013	40	31	2013	6	12
2012	43	39	2012	8	22
2011	38	53	2011	5	13
2010	36	32	2010	5	13
2009		28	2009		
2008		22	2008		

Broedseizoen 2021	Aantal KU broedgev	Aantal Ku juveniel	Totaal Ku territoria
1 Prinsenbeek noord	2	7	2
2 Haagse Beemden	2	5	2
3 Teteringen	1	4	1
4 Bavel	1	7	1
5 Galder	0	0	0
6 Aa of Weerijis	2	12	2
7 De Rith	0	0	0
8 Prinsenbeek zuid	2	7	3
10 Cauwelaar	1	5	2
11 Hoge Bremberg	1	4	1
Totaal	12	51	14

Broedseizoen 2021	Aantal Su broedgev	Aantal Su juveniel	Totaal Su territoria
1 Prinsenbeek noord	2	4	2
2 Haagse Beemden	0	0	1
3 Teteringen	4	18	6
4 Bavel	2	13	3
5 Galder	2	7	3
6 Aa of Weerijis	1	3	1
7 De Rith	3	11	6
8 Prinsenbeek zuid	5	17	6
10 Cauwelaar	0	0	0
11 Hoge Bremberg	3	4	11
Totaal	22	77	39

Recordjaar 2021 voor Ooievaars

Nog nooit zijn er zoveel jonge Ooievaars rond Breda geboren als dit jaar. Het waren er maar liefst dertien, ze zijn gezond en wel uitgevlogen. Heel bijzonder want vroeger hebben er rond Breda nooit Ooievaars gebroed!

Het begon in 2012 met een vrouwtje dat ontsnapte uit een volière in Galder en een mannetje uit het ooievaarsstation in Rossum. Ze streken direct neer op het vers aangelegde nest op de boerderij van Staatsbosbeheer (SBB) bij Bieberg. Hun eerste twee jongen overleefden de koude natte zomer niet. Maar daarna werd er steeds met succes genesteld en dit jaar waren er zelfs vijf nesten rond Breda, waarvan bij vier een broedsucces. De ooievaarsstand wordt door drie vogelaars van de West Brabantse Vogelwerkgroep jaarlijks bijgehouden: Harry van Vugt, Raymond van Breemen en Joop van Riet.

Het meest recente broedsucces bij het Schipperspad – een nieuw Bredaas natuurgebied – is bijzonder. Vorig jaar verwaarloosde het jonge stel daar hun drie jongen, die het dus niet overleefden.

Dat gebeurt vaker bij een beginnend koppel. Dit jaar brachten ze het grote aantal van vier jongen groot! Op Hondsdonk benut een koppel een nestpaal in de particuliere tuin van Martin en Elvira Bos. Voor het vierde jaar vlogen bij hen weer twee jonge ootjes uit. Uit het allereerste nest bij SBB in het Markdal vlogen vier jongen uit! Nieuw waren de drie jongen op de Hartel aan de rand van de Lage Vugtpolder. Ook aan die rand, maar op de kinderboerderij Hoge Vugt, nestelde voor het eerst een jong stel. Nu nog zonder succes, maar de Lage Vugtpolder van SBB komt echt in trek bij Ooievaars. Het beheer door de biologische boer en vogelaar Emiel Ansems zal zeker een rol spelen!

Het nest in het Markdal trekt veel passerende wandelaars en fietsers, die de broedende en af en aan vliegende ouders komen bewonderen. De eerste twee jaar organiseerde Staatsbosbeheer ook 'kraamvisites' waarbij kinderen namen konden kiezen: Vliegertje, Boufje, Ulfje, Kleppertje en Veertje! Maar door 'Bleeker- bezuinigingen' moest Staatsbosbeheer van deze educatieve promotie afzien. Ander familienieuws was het overlijden van man Ooievaar in 2017 nadat een viertal jongen gezond uitgevlogen was. Kwam het door zijn intensieve zorgtaken?

Het volgende jaar was het vrouwtje vroeg terug, wachtend op haar partner, die niet kwam. Belangstelling van andere mannetjes werd afgeslagen, net als koppels die haar nest wilden 'kraken'. Tenslotte werd ze belaagd door drie jonge mannetjes, twee werden er weggemept, de laatste hield vol. Plots hoorden de toevallig net koffiedrinkende boswachters een hoop kabaal op het schuine dak boven hen. En ineens lagen er twee rollebollende Ooievaars bij hen voor op het gras! Ze vlogen al vechtend terug op het nest, waar het vrouwtje toch onder de indruk was van het nieuwe mannetje. Het bleek een Vlaamse man uit het Zwin te zijn. Liefde kent geen grenzen, met drie jongen dat jaar als resultaat.

In totaal zijn er de laatste jaren 42 jongen rond Breda uitgevlogen! (zie tabel) Waarvan 24 in het Markdal waar het allemaal begon het in 2012. Landelijk valt dat succes met al een paar keer vier jongen ook op. STORK houdt dat allemaal bij en vroeg verbaasd of de ooievaars misschien bijgevoerd werden? Nee hoor, het is allemaal puur natuur! Maar wat de succesfactoren zijn, is natuurlijk een belangrijke vraag. Misschien dat we die vaker kunnen toepassen? Alleen een nestpaal is niet voldoende. Het gaat om een water- en voedselrijk leefgebied. Doorslaggevend zijn veel kruidige bloemenvelden met volop insecten, sprinkhanen, juffers en libellen. Grote insecten zijn het hoofdvoedsel van Ooievaars. Al wordt een passerend kikkertje of mol ook niet versmaad.

Dat zijn mooie uitgangspunten voor toekomstige natuur in de Baronie. Zoals voor het – hopelijk spoedig verder te ontwikkelen – zuidelijke deel van het Markdal, maar ook voor Gilzewouwerbeek en de Rith.

Een lauwerkrans van ooievaarsnesten siert Breda als stad in een park. Of is het toch een ooievaarsdorp.

Wanneer zag u de eerste Huiszwaluw?

Doe mee aan het fenologie-onderzoek 2022 en geef je waarnemingen door. Als je wilt weten om welke soorten het gaat, kijk dan op de website van de Vogelwerkgroep of in 't Hupke nr.186 herfst 2021. Het fenologie-onderzoek bestudeert het verband tussen organische natuurverschijnselen en de meteorologische of klimatologische omstandigheden. bijvoorbeeld waarom kwam de eerste Huiszwaluw dit jaar een week eerder in ons land aan dan vorig jaar? Of waarom bloeit de Paardenkastanje dit jaar tien dagen later dan vorig jaar? Als Vogelwerkgroep zijn we vooral geïnteresseerd in de aankomstdatum van vogels. Een onderzoek waaraan iedereen, ervaren of pas gestart met de vogelstudie, aan mee kan doen. Dus evenals andere jaren ook dit jaar weer de oproep om de eerste waarnemingen van doortrekkers of zomergasten door te geven. Ook als je aan andere tellingen zoals MUS of aan inventarisaties zoals BMP meewerkt, geef je waarnemingen die van belang kunnen zijn voor het fenologie-onderzoek door aan mij. Hoe meer waarnemingen er van een soort binnenkomen, hoe interessanter het wordt om de gegevens van meerdere jaren te vergelijken. Dus daarom de oproep aan iedereen: geef je waarnemingen door op waarneming.nl, of aan ahsanden@hetnet.nl. Ook al zou het de tiende waarneming van een Huiszwaluw zijn vier weken later dan de eerste melding. De resultaten worden weer in 't Hupke en op de site van de Vogelwerkgroep geplaatst. Alvast bedankt!

Hans van der Sanden

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	T
Markdal	2	3	1	2	4	3	2	3	4	24
Hondsdonk						2	2	2	2	8
de Hartel						0	0	3	3	6
Schipperspad								0	4	4
Hoge Vucht									0	0
Totaal						5	4	8	13	42

Joop van Riet, mmv Raymond van Breemen en Harry van Vugt

Een dagje vogelen met.....

Mike Tan

In Zundert bij het Vogelrevalidatiecentrum kom ik regelmatig leden van onze vereniging tegen. Deze keer had ik daar een mooi gesprek met Mike over verrekijkers en vogelen in het algemeen. Hij is ook degene die de Kerst- en Nieuwjaarswens speciaal voor onze Vogelwerkgroep heeft ontworpen.

Hoe belangrijk is het vogelen voor jou?

Eenieder die mij kent zou heel hard lachen als ik zou zeggen dat vogelen heeeel belangrijk voor mij is. Maar het begint gewoon een onderdeel van je routine te worden. Buiten zijn, wandelen in het bos. Kijken, stilstaan, luisteren. En ik mis het als ik een tijdje niet met een groepje erop uit ben geweest.

Wat betekent de vogelwerkgroep voor jou?

Kennis en gezelligheid. Ik merk dat ik weer zin heb in de lezingen en excursies om met anderen over vogels te praten. Vol passie praten ze over een vogel en dan denk ik: "Waarom weet jij dit en hoezo?" dat is zo leuk en stimuleert mij weer om ook meer te lezen met de bedoeling hun de volgende keer iets nieuws te vertellen. Dat is niet zo eenvoudig.

Waarom ben je lid geworden?

Een vriendin van me, Giggi, had al de cursus gedaan en was helemaal enthousiast. Dus zij sleepte me mee naar de cursus en ik dacht wel na de 1^e les af te haken. En nu ben ik er nog bij..... Na de cursussen besef je eigenlijk dat je nog niks weet. Het vogelen moet nog beginnen. Dus blijf je lid en pik je zoveel mogelijk mee, zoals cursussen en lezingen.

Wat is je vreemdste ervaring op vogelgebied?

Das een lastige vraag als je nog niet veel weet over vogels. Als ik tijdens een excursie zeg: "Nou ja zeg, dat is vreemd". Dan zijn de echte vogelkenners heel verontwaardigd: "Nou, dat is heel normaal hoor".

Dus de vreemdste ervaring moet nog komen en ik laat jullie het weten zodra ik die meemaak.

Wat is je lievelingsvogel?

Ah de Kampioensvraag. Weet je, die heb ik eigenlijk niet. Ik wandel bijna elke ochtend in het Mastbos met Bas, de hond, en sta ik eigenlijk altijd stil als ik een specht zie of hoor. Ze zien er sjofel uit met die rode broek. Ik moet altijd om hun lachen en dus meteen een goed begin van de dag. En niet onbelangrijk, de spechten zijn er altijd. Zij blijven lekker in eigen land. Beetje Omroep Max, zeg maar. Ja, doe mij maar de Bonte Specht.

GROTE BONTE SPECHT, FOTO LUKE VAN OERLE

Wat doe je zoal op vogelgebied?

Regelmatig afspreken met een klein clubje vogelliefhebbers. Merel, Giggi, Reinier en mezelf is meestal de vaste ploeg. Supergezellig, het is nooit een wedstrijd en we hebben het niet altijd over vogels.

Wat is het mooiste vogelland?

Gewoon Nederland is al mooi en de vogels zijn hier onderdeel van. Al zoveel moois gezien en er valt nog veel meer te zien.

Wat is je favoriete gebied in Nederland?

Alle gebieden waar ik geweest ben met de vogelaars. Dus niet echt een voorkeur.

Kun je vogelen combineren met je werk of andere hobby's?

Ja easy. Niet altijd met werk maar zeker met mijn andere hobby tekenen en illustreren. Vogels horen daar ook zeker bij. Tekenen en vogelen houdt elkaar in stand.

Zijn we nog wat vergeten?

Eh ja! Die Roofvogelcursus, die zijn jullie vergeten. Ik begrijp dat het lastig is, maar Raymond zeg nou eens eerlijk: Hoe leuk zou dat zijn?

Ineke Buijnsters

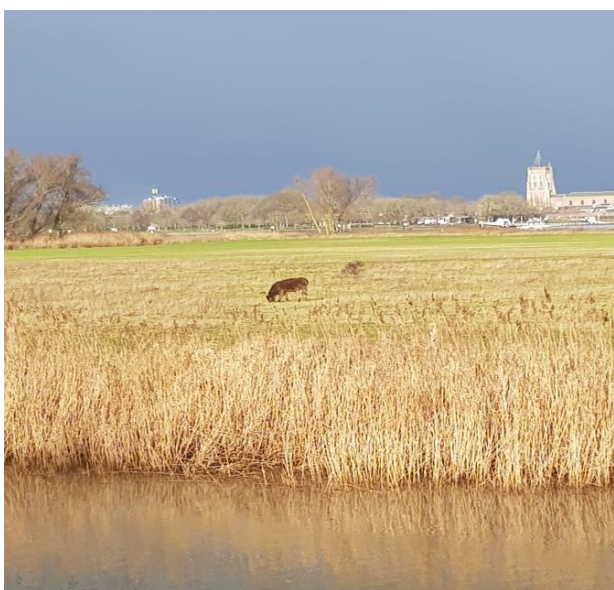
De Groesplaat

Algemeen

De Groesplaat is een uiterwaarde gebied van 120 hectare groot, boven Oudendijk.

Ligging en bereikbaarheid

De Groesplaat, Merwededijk 4285 WC Woudrichem, ligt tussen Woudrichem en Sleeuwijk, tussen de Boven-Merwede en Oudendijk. Je kunt de auto parkeren bij 't Vinkennestje (Oudendijk) of op de parkeerplaats bij de Jachthaven van Sleeuwijk. Naast vogelkijkhut 't Vinkennestje is ook een bushalte, buurtbus 121 van Arriva tussen Sleeuwijk en Almkerk stopt hier.

UITZICHT VAN 't VINKENNESTJE

Beschrijving

De Groesplaat bestaat voornamelijk uit open uiterwaard, en wordt doorsneden door de Oudendijkse Geul, 1500 meter lang en zo'n 30 meter breed.

Ze vormt het hart van de Groesplaat, en via deze geul kan de Merwede zo nodig overtollig water kwijt. Daarnaast dient ze als paaiplaats voor vissen, een plaats waar vissen paren en 'kuit schieten'. Hierdoor komen er ook veel grote viseters voor op de Groesplaat. De Aalscholver en de Visarend worden er gezien.

Er lopen runderen en Konikpaarden voor de begrazing, die moeten het gebied open houden en zorgen voor ruimte voor pioniersplanten die bij rivierlandschappen horen. Op de hogere zandruggen groeien planten van schrale milieus.

In de doorgesloten grienden, die niet meer worden afgezet, huist een kolonie Blauwe Reigers.

Bij de ingang Oudendijk is een vogelkijkhut, 't Vinkennestje, vernoemd naar een café dat hier jaren geleden gevestigd was.

Meer informatie vind je op de website van Beleef de Biesbosch, en bij Brabants Landschap.

Mogelijkheden

Er is een wandelroute van drie kilometer door het gebied, die je kunt beginnen bij de jachthaven in Sleeuwijk (via de parkeerplaats, even je niks aantrekken van het bord dat de toegang aan onbevoegden ontzegt) of bij vogelkijkhut 't Vinkennestje aan de Merwededijk. Je kunt langs de Geul lopen en terug langs de rivieroever, of andersom. Op een nattige dag wel zaak om stevige schoenen of laarzen aan te hebben, want het is er modderig en glibberig, voor je het weet lig je in de mest!

WILGEN EN RUIGE BEGROEING

Wat is er te zien en te horen?

Half januari in een zachte winter vonden wij er veel Grauwe Ganzen, Canadese Ganzen, Smienten, Wintertaling, Fuut, Meerkoet, Blauwe Reigers, Krakeend, Koolmees, Pimpelmees, Staartmees, Merel, Roodborst, Winterkoning, Ekster, Zwarte Kraai en Buizerd.

Bekijk voor een impressie van het gebied deze trailer van Brabants Landschap: <https://youtu.be/HRUI5rIO5mQ>

Overigens vind je op YouTube nog veel meer filmpjes over de Groesplaat.

Wilma Rasink

Waarnemingen

1	Roodkeelduiker	14-11-2021	Drimmelen	Brabantse Biesbosch - Petrusplaat	Rutger van Ouwerkerk
1	Roerdomp	31-12-2021	Altena	Brabantse Biesbosch - Noordwaard	Remko Hanssens
1	Koereiger	22-1-2022	Drimmelen	Hooge Zwaluwe - Zonzeelsche Polder	Erik Dinslage
1	Kleine Zilverreiger	15-1-2022	Halderberge	Oudenbosch - Sint Maartenspolder	Laurie Rijdsdijk
3	Ooievaar	9-11-2021	Breda	Lage Vuchtpolder	Mariëtta Peters
1	Lepelaar	13-11-2021	Steenbergen	Dintelse Gorzen - West	Joost Simons
23	Kleine Zwaan	15-1-2022	Steenbergen	Dintelse Gorzen - West	Joost Simons
9	Wilde Zwaan	26-12-2021	Drimmelen	Hooge Zwaluwe - Polder Oude Moeren	Mathilde Marijnissen
8	Kleine Rietgans	28-1-2022	Alphen-Chaam	Chaam - Bleeke Heide	Piet van Iersel
1	Dwerggans	29-12-2021	Alphen-Chaam	Chaam - Bleeke Heide	Tim van Oerle
1	Indische Gans	19-11-2021	Breda	Hooijdonk	Ger Duijf
1	Roodhalsgans	16-1-2022	Breda	Prinsenbeek - Weimeren	Tim van Oerle
1	Casarca	8-11-2021	Alphen-Chaam	Chaam - Bleeke Heide	Ria Lambregts
220	Bergeend	13-11-2021	Steenbergen	Dintelse Gorzen - Oost	Mitchell Krijnen
50	Pijlstaart	12-12-2021	Drimmelen	Hooge Zwaluwe - Gat van den Ham	Arthur Kok
1	Slobeend	6-12-2021	Breda	Haagse Beemden (woonwijk)	Mascha Castelijn
26	Tafeleend	14-1-2022	Breda	Waterakkers	Mitchell Krijnen
1	Eider	15-11-2021	Altena	Brabantse Biesbosch - Noordwaard	Jan van den Brandt
1	Ijseend	15-1-2022	Steenbergen	Dintelse Gorzen - Oost water	Mitchell Krijnen
3	Brilduiker	11-12-2021	Steenbergen	Schelde-Rijnkanaal - noord	Adri Clements
6	Nonnetje	23-11-2021	Altena	Brabantse Biesbosch - Polder Maltha	Toos Timmermans
24	Middelste Zaagbek	11-12-2021	Steenbergen	Schelde-Rijnkanaal - noord	Adri Clements
1	Bruine Kiekendief	8-1-2022	Altena	Brabantse Biesbosch - Noordwaard	Josina Roks
1	Blauwe Kiekendief	12-12-2021	Alphen-Chaam	Chaam - Bleeke Heide	Reinier van Loo
1	Smelleken	17-1-2022	Oosterhout	Den Hout - Polder	Marit Kamp
6	Kraanvogel	26-12-2021	Alphen-Chaam	Chaam - Bleeke Heide	Toos Timmermans
1	Bokje	23-1-2022	Breda	Lange Bunders en Slangwijk	Erik van Boxtel
1	Houtsnip	11-1-2022	Alphen-Chaam	Strijbeek - Strijbeeksche Heide	Jan Vermeulen
1	Witgat	30-1-2022	Breda	Lange Bunders en Slangwijk	Cobi van Wijngaarden
1	Zwartkopmeeuw	12-1-2022	Breda	Asterdplas	Tim van Oerle
1	Pontische Meeuw	18-12-2021	Altena	Brabantse Biesbosch - Kievitswaard	Remko Hansens
2	Halsbandparkiet	22-12-2021	Breda	Het Valkenberg	Hans van der Sanden
1	Ijsvogel	15-1-2022	Eften-Leur	Westpolder	Corrie van Haperen
1	Zwarte Specht	4-12-2021	Oosterhout	Oosterheide	Maurice Verschuren
1	Middelste Bonte Specht	5-12-2021	Breda	Liesbosch	Boy Possen
1	Kleine Bonte Specht	16-1-2022	Alphen-Chaam	Chaam - Bleeke Heide	Peter Driessen
1	Grote Gele Kwikstaart	10-1-2022	Zundert	Wildert e.o.	Mary Holleman
1	Siberische Tijftjaf	18-1-2022	Breda	Markdal	Ria Lambregts
1	Baardman	6-1-2022	Breda	Hooijdonk	Rutger van Ouwerkerk
1	Klapekster	28-1-2022	Alphen-Chaam	Strijbeek - Strijbeeksche Heide	Jan Vermeulen
2	Raaf	22-12-2021	Alphen-Chaam	Strijbeek - Strijbeeksche Heide	Martin van Leest
1	Kleine Barmsijs	23-12-2021	Breda	Haagse Beemdenbos	Erik van Boxtel
1	Appelvink	6-12-2021	Breda	Teteringen	Marlies Leemans
1	Grauwe Gors	3-11-2021	Alphen-Chaam	Chaam - De Maaien	Sandra Aarts

Onze werkgroepen					
Stadsvogels	Willem Veenhuizen	stadsvogels@westbrabantsevwg.nl	De Kamertjes	Jan Benoist	kamertjes@westbrabantsevwg.nl
Roofvogels	Raymond van Breemen	roofvogels@westbrabantsevwg.nl	Knotwerkgroep	Rob Fischer	knotwerkgroep@westbrabantsevwg.nl
Uilen	Martin van Leest	uilen@westbrabantsevwg.nl	4° Bergboezem	Kees van der Krift	cvdkrift@gmail.com
Watervogels	Vacant	watervogels@westbrabantsevwg.nl	Dintelse Gorzen	Ronald Buijnsters	dintelsegorzen@westbrabantsevwg.nl
Weidevogels	Agnes van der Sanden	weidevogels@westbrabantsevwg.nl	Excursies	Giggi van Melick	excursies@westbrabantsevwg.nl
Rooskensdonk	Cees Huijben	rooskensdonk@westbrabantsevwg.nl	Lezingen	Wilma Rasink	lezingen@westbrabantsevwg.nl

Sijs, Mark Breda, Grote Zilverreiger, Mark Breda, Middelste Bonte Specht, Strijbeekse heide.
Foto's Ria Lambregts.